fold were discovered. Cultural layers and structures found in the test pits were relevant to the brewery which functioned in the late 19th – early 20th century as well as to other economical activities of the 20th century. Individual finds collected dated to the 17th–19th century.

TYRINĖJIMAI MAIRONIO G. 10

Robertas ŽUKOVSKIS

2004 m. buvo vykdomi archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Šv. Pranciškaus ir Šv. Bernardino bažnyčios ir vienuolyno ansamblio teritorijoje, rekonstruojamo oficinos pastato (Maironio g. 10) vietoje. Avarinės būklės pastate, kurį numatyta pritaikyti vienuolyno reikmėms, atkasti ir tvirtinti pastato PV kampo pamatai, atlikta išorinių sienų pamatų hidroizoliacija, Š pastato dalyje ir tarpuvartėje iškastos naujos rūsio patalpos, kurios sujungtos su jau esamu rūsiu. Ištirtas 349 m^2 plotas.

Dviaukštė oficina buvo pastatyta XVIII a. pradžioje. Tuo metu suformuota tūrinė planinė struktūra išlikusi iki šiol.

Anksčiau archeologiniai tyrinėjimai oficinos pastato viduje vykdyti nebuvo. Pastato aplinkoje archeologiniai tyrinėjimai vyko 1997 (archeologas V. Daminaitis) ir 1999 m. (archeologas V. Vainilaitis).

Atkastų oficinos pamatų įgilinimas – 1,47–2,5 m, 0,1–0,9 m gylyje rasti 0,34–0,7 m pločio pamatų praplatėjimai. Tokios masyvios banketės mūrytos dėl pelkėto ir nestabilaus grunto. Taip pat fiksuoti ankstesnio užstatymo (iki XVIII a. pradžios) mūrų fragmentai. Dalis jų panaudota statant oficinos pastatą. Tranšėjose prie oficinos V ir P sienos bei P korpuso patalpose atkasti miesto gynybinės sienos fragmentai. Gynybinė siena orientuota V–R kryptimi, o ties patalpos B ŠR kampu ji pasukta į PR pusę. Sienos plotis – 1,46–1,7 m. V tranšėjoje ir patalpoje B gynybinės sienos apačia pasiekta apie 3 m gylyje (87 pav.).

Ties gynybinės sienos posūkiu buvo įrengtas gynybinis bokštas, orientuotas ŠR–PV kryptimi. Jo paskirtis – saugoti buvusių Bernardinų vartų R pusę. P oficinos korpuso patalpose A, B, D, Š koridoriuje ir tranšėjoje prie P sienos atkasti šio gynybinio bokšto kampų (V, R, Š ir P) fragmentai. Mūrų plotis – 1,7–2 m. Jų paviršius buvo 0,16–2,2 m gylyje nuo buvusio oficinos grindų bei žemės paviršiaus. Bokšto pamatų apačia nepasiekta. Atlikus šių mūrų apmatavimus nustatyta, jog buvusio keturkampio bokšto išorinis perimetras buvo apie 6,5x8,8 m.

Prie oficinos R pamato (R tranšėja), 1,76–1,98 m gylyje, aptiktas XVI–XVII a. pastato V kampas. 1–1,2 m pločio pamatų fragmentai, mūryti iš stambių akmenų ir plytų, rištų moliu. Tikėtina, jog tai – medinio pastato pamatų liekanos.

Ties oficinos Š pamatu atkasti arkinių ir juostinių pamatų bei plytelių (18,5x18,5x2,9 cm) grindinio fragmentai taip pat priklausė ankstesniam, iki XVIII a. pradžios stovėjusiam pastatui. Dalis jo pamatų panaudota statant oficiną.

Šventoriaus teritorijoje (Š tranšėjos V dalyje ir V tranšėjos Š dalyje) aptikta daug į pamatų duobę sumestų žmonių kaulų iš suardytų XVI–XVII a. palaidojimų. Didžioji kaulų dalis aptikta apatinėje kultūrinio sluoksnio dalyje. Surinkti kaulai priklausė ne mažiau kaip 177 asmenims. Iš jų du trečdaliai vyriškos lyties ir ne mažiau kaip 12 vaikų.

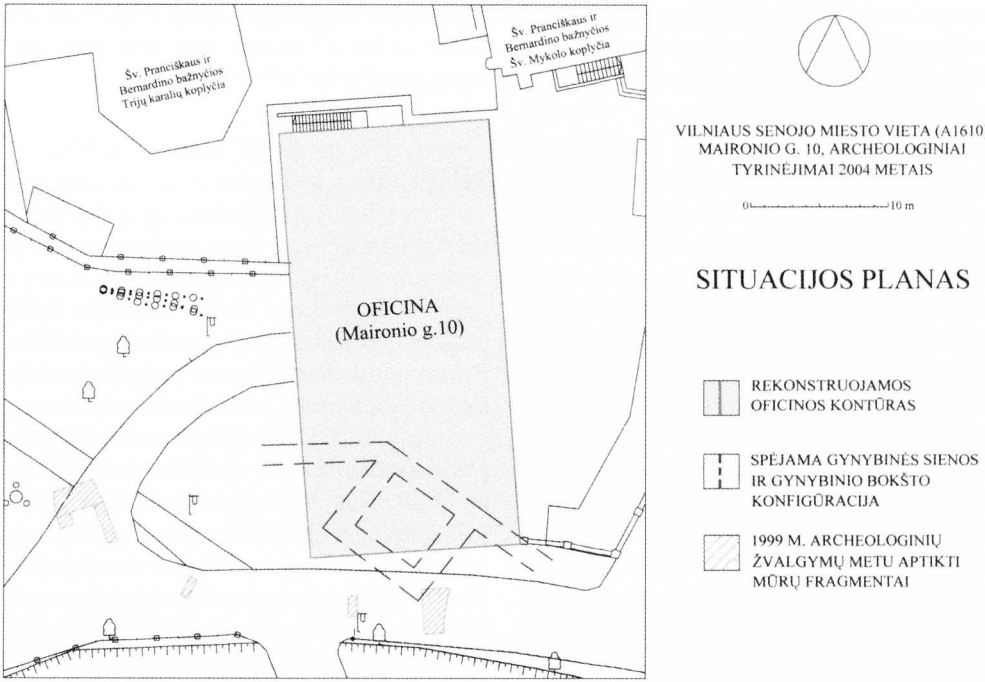

87 pav. Tyrinėtų vietų ir aptiktų mūrų situacijos planas. *R. Žukovskio ir R. Augustinavičiaus brėž.*

Fig. 87. Vilnius, Maironio Street 10. Situational plan of investigated places and recovered brick walls.

Oficinos Š patalpos E Š ir R pamatas mūrytas ant ankstesnio laikotarpio pamatų. 1,35–1,6 m gylyje atkastų mūrų plotis (ne visas) – 0,4–1,05 m. Pamatų apačia virš įžemio – 2,1–2,2 m gylyje. Prie šių pamatų, 1,89–1,93 m gylyje aptiktas akmenų grindinio fragmentas (1–2x2,7 m). Akmenų grindinio ir apatinio mūro fragmentai yra iki XVIII a. pradžios stovėjusio pastato su rūsiu liekanos.

To paties laikotarpio mūrų fragmentai aptikti ir tarpuvartėje (patalpa H), oficinos Š korpuso koridoriuje ir V tranšėjoje (nuo tarpuvartės iki šventoriaus tvoros). Palyginus juos su situacijos planu, įžvelgiama tam tikra jų išsidėstymo tvarka. Galima teigti, jog prie gynybinės miesto sienos (miesto pusėje) būta ankstyvesnio, XVI–XVII a., užstatymo.

Prie oficinos PV kampo atkasti XIX a. antrosios pusės – XX a. pirmosios pusės priestato – kontraforso pamato fragmentai.

Patalpoje G, 0,15–0,95 m gylyje atkastas Š–P kryptimi orientuotas cilindrinis rūsio skliautas. Esamo rūsio patalpose žeminant grindų lygį, buvo kastas žvyro ir šlyno įžemis. Kultūrinis sluoksnis rūsio patalpose nesusiformavęs – rūsys buvo nuolat naudojamas.

Didesnėje tirto ploto dalyje kultūrinio sluoksnio storis – 1,6–2,2 m. Pastato PV dalyje (patalpa B) maksimaliai įsigilinta iki 3 m. Atlikus geologinį gręžinį nustatyta, jog supiltinio sluoksnio apačia – apie 4 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, po juo – šlyno įžemis. Veikiausiai supiltiniu gruntu buvo aukštinamas užpelkėjęs Vilnios upės krantas. Kultūrinis sluoksnis datuojamas XVI a. pirmaja puse – XIX a. Didžioji šio sluoksnio dalis

(iki 1,5–1,8 m) susiformavo oficinos statybos ir rekonstrukcijų metu (XVIII–XIX a.). Apatinis, virš įžemio fiksuotas juodžemio, degėsių, medžio puvėsių ir gyvulių kaulų sluoksnis veikiausiai susiformavo XV–XVI a. pirmojoje pusėje. Tačiau tai patvirtinančių archeologinių radinių nesurasta.

Oficinos tarpuvartėje (patalpa H) ir Š koridoriuje kultūrinis sluoksnis suardytas XX a. antrojoje pusėje, tiesiant požemines komunikacijas. Oficinos korpuso P dalyje (patalpos A, B, C, D, koridorius, tranšėjose prie P ir V sienos) įžemis nepasiektas dėl techninių kliūčių (darbų sauga) arba įsitikinus, kad pamatai yra gerai išlikę ir jų nereikia tvirtinti.

Archeologinių tyrinėjimų metų surinkti įvairūs archeologiniai radiniai: buitinės keramikos, koklių, stiklinių indų, čerpių, geležies šlako fragmentai. Registruoti 244 radiniai. Santykinai nedidelis jų kiekis leidžia daryti išvadą, jog šioje vietovėje nebuvo aktyvios ūkinės veiklos – pelkėta vietovė, gynybinės sienos artumas. Daugiausia radinių (koklių) aptikta patalpoje B ir tranšėjoje prie oficinos Š sienos. Kitose tirtose vietose aptikti tik pavieniai radiniai arba jų iš viso nebuvo. Didžioji radinių dalis datuojama XVI a. antrąja puse – XVII a. Kiti radiniai iš XVIII–XIX a. Tarp plokštinių koklių vyrauja du motyvai: heraldinis (dvigalvis erelis) ir įgaubti kvadratai.

INVESTIGATIONS AT THE MAIRONIO STREET 10

During the archaeological investigations of the site at the Maironio Str. 10 (the territory of the St. Francis and St. Bernard Church and Convent) an area of 349 m^2 was investigated. Fragments of earlier brick structures (of the 16th–17th century) built prior to the *officina* were discovered. Besides that, fragments of the defensive walls of the city orientated W–E and SE were found. On the corner there was a defensive tower orientated NE–SW. Its purpose was to defend the eastern side of the former Bernadine's Gates. Fragments of the western, eastern, northern and southern corners of the tower were excavated. The external dimensions of the rectangular tower were about 6.5x8.8 m. The foundation pits excavated in the churchyard territory contained a large number of human bones (not less than of 177 individuals) coming from destroyed graves of the 16th–17th century. The cultural layer was 1.6–4 m thick. It dated to the first half of the 16th–19th century. During the investigations 244 archaeological finds datable to the second half of the 16th–19th century were collected.

TYRINĖJIMAI ŠV. MYKOLO G. 6

Robertas ŽUKOVSKIS

2004 m. buvo vykdomi archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Šv. Mykolo g. 6 pastato P korpuso P patalpoje, kurioje numatyta įrengti rūsį. Ankstesni archeologiniai tyrinėjimai buvo vykdyti ir viename iš R korpusų, kasamo rūsio vietoje (*ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 463) bei P korpuso Š patalpoje (*ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 196–197).

Pirminis pastatas Šv. Mykolo g. 6, priklausantis Vilniaus senamiesčio 23 kvartalui, buvo barokinio stiliaus, turėjo dviejų patalpų rūsį po R dalimi. Pastatas buvo stipriai rekonstruotas klasicizmo laikotarpyje, tuoj po 1812 m. karo. Rekonstrukcijos metu buvo gerokai pakeista pastato V dalis, pastatyti kiemo korpusai.